Ötödik évfolyam. 8. szám. Székely-Udvarhely, 1899. február 19.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉCI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DÍJAK: Egész évre 8 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor. Papok-, tanítók- és községi előjáróknak egész évre 6 kor., a tanítóképző tanároknak, községi és körjegyzőknek 5 kor. — Egy példány ára 16 fillér.
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
BETEGH PÁL.

Hirdetési díjak: 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □ ban kettő és fillér, többszöri közlésnél 4 filléret 1 db-ólfeleik. — Bélyegdíj külön 60 fillér. Nyilttér sora 1 kor. Hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő. — Hirdetéseket a lap részére elfogad minden hirdetési iroda. —

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BETEGH PÁL könyvnyomdája és könyvkötészete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdelő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

Van-e székely-kivándorlás?

A nagy közönség ugy tudja és látja, hogy van székely-kivándorlás. Hivatalosan a magyar statisztikai hivatal is a melle t bizonyít. A legutóbbi népszámlálás alkalmából is meggyőző számadatokkal mutatja ki a székelysegi veszteséget. Mégis valahányszor e kérdés nyilvánossag elé kerül, mindannyiszor a adnak felszólalók, kik ellene erevelnek. Nem tudom miért? A nemzeti erdek azt diktalja, hogy szegressük fujnukat s torekedjünk az elkalódástol megmenteni.

Nekem is, másnak is ezt diktalja. En nem tudok arról, hogy csak a 60-as években volt divatban a székely kivándorlásert erdeklődés s hogy az akkori dival jelejt multa. En azt látom, hogy Erdelyben a Oláhság, mint egy óriási gyürü mind összébb szoritja a székely-eget, hogy a székely a saját földjén is, jelesen, mint az 1890-iki népszámlálás adai mutatják, Háromszékben és Csikban is tág vesztett az Oláhság javára. De azt látom tovabbá, hogy daczára az eddigi mentesi kiséreleteknek, hova-tovabb többen mennek székelyek Oláhországba és többen ragadnak ott; a legnagyobb részük igen alarendelt foglalkozások mellett tengeti életet, türve megalázatást, megszégyenitest, gunyt és megadva magát a balsorsnak, mely sülyeszti alább, mig kioltja belöle a nemzeti öntudatot s nem ritkán az erkölcsi erzest.

Es a midőn ezeket látom, nem tudok közönyös lenni székely vérem sara iránt.

T. Nagy Imre csiksze redai tanár és *Szántha Simon* ugyanodalaló megyei hivatalnok más véleményen vannak, mint en s velem együtt annyian mások.

A »Székely Nemzet« ben és a »Csiki Lapok« ban egyidőben gyöngitik s el is enyészteik (?) a kivándorlas veszedelmét.

T. Nagy Imre azt mondja: *e kérdés fölött régen napirendre tett a sajtó s hogy a népmozgalmi adatok a kivándorlás érdekében mit szólnak a latban.* Masfelöl *Szántha Simon* nyilatkozik akepen: hogy a *csiki székelyek kiszáll olynemű kivándorlás eddig sem volt s ma sincs, mert a kunnyuló letelepedési czélzattal kapcsolatba lehetne hozni.*

Adná az Isten, hogy ugy lenne. En azonban más ként tudom. Az 1890-ik évi népszámlálás adatai mást mutatnak, mikent azt a marosvasárhelyi kereskedelmi és iparkamara is annak idején kiszámitotta.

Az összes szaporodás 1881—1891-ig volt a Székelyföldön 36.374 lelek mely egyes vármegyek, illetve törvényhatóságok szerint igy oszlik meg:

Törvényhatóság	népesség 1891-ben	szaporodás összesen	szaporodás % -ban
M.-Vásárhely város	14.212	1363	10 $_{55}$
Marostorda (vidék)	163.648	17.172	11 $_{74}$
Csik	114.110	3170	2 $_{85}$
Háromszék	130.008	4731	3 $_{71}$
Udvarhely	110.132	4612	4 $_{21}$
A kamara területén	532.110	31.374	6 $_{25}$

Az országos átlagon 10 $_{88}$ % -on tehát messze alul marad a Székelyföld átlagos szaporodasa. Csupán Marostordamegye emelkedik 11 $_{74}$ %-os szaporodásával azon fölül, mig Csikmegye 2 $_{85}$ %-os szaporodásával a legutolso helyen all.

E jelenségnek a gazdasagi elmaradottsag mellett egyik közvetlen fóoka kétségkivül a kivándorlásban rejlik. Mert a n'pmozgalmi adatok tanusaga szerint a születési többlet a halalozoknak képest elég kedvező arányszámot tüntet fól valamennyi székely megyeben.

Az országos statisztikai hivatal kimutatasa szerint ugyanis a természetes es tenyleges szaporodás volt:

Megye	Természetes szaporodás 1880 tól 1890-ig	Tényleges szaporodás 1880 tól 1890-ig
Csik	9.785	3.170
Háromszék	11.959	4.731
Udvarhely	10.481	4.612

A különbség tehát, vagyis a hiány: Csikmegyenél 6.615, Háromszékmegyenél 7.228, Udvarhelymegyenél 6.236.

A statisztikai hivatal meg azt is kiszámitotta, mennyien vannak az ország más megyéiben s ezek számanak levonásaval (kiadványainak 1-sö kötetének 74-ik lapján) kimutatta, hogy: Csikmegyenél 4.728, Háromszékmegyenél 6.187, Udvarhelymegyenél 4.085 volt azok szama, kik 10 év alatt Romániaba kivándoroltak.

Alljon itt különben tobb bizonysagul az országos statisztikai hivatal következő megjegyzése:

»A fen'ebbi számok tehát eleggé bizonyitják, hogy a székely kivándorlas nemcsak egyszerü munkakeresése, a melynek megszüntet 1 az illetőket hazajukba visszatérnek, hanem egyuttal tenyleges kivándorlas is, a nemzet egyik kiváló népfajának nagymérvü számbeli csökkenése, melynek annál nagyobb a jelentősége, minthogy a *kivándorlók és kiunnuenolók igen nagy rész: nő.«*

A nő kivándorlasi mozgat bizonyit meg az a körülmény is, hogy a mig az országban a nők altalaban tulsulyban vannak, két székely megyében Levesebb a számuk. Jelesen 1000 ferfira jut Csikmegyeben csak 936 és Udvarhelymegyen 957 nő. Ez nem egyébből, mint onnan ered, hogy a székely lányok nagy rész e csalod szolgálatokra Olahországba vetődik s ott marad.

Igaza van tehát Szántha Simon urnak abban, hogy Csikmegye lakossága a természetes szaporodas szerint 10 000 lélekkel kellett volna több legyen, csakhogy e ebből nem vonta le azt a hianyt, mely a kivándorlas következtében elöallott s a népszámlálas tényleges eredményet mutatja, azt a szomoru eredményt t. i., mely onnan ered, hogy a székely lányok nagy rész e csalod szolgálatokra Olahországba vetődik s ott marad.

Igaza van tehát Szántha Simon urnak abban, hogy Csikmegye lakossága a természetes szaporodas szerint 10 000 lélekkel kellett volna több legyen, csakhogy e ebből nem vonta le azt a hianyt, mely a kivándorlas következtében elöallott s a népszámlálas tényleges eredményet mutatja, azt a szomoru eredményt t. i., mely onnan ered, hogy a székely lányok nagy rész e csalod szolgálatokra Olahországba vetődik s ott marad.

Hogy a Székelyföldön a *nemzeti szétszülésnek* mik is szomoru tünetei mutatkoznak, azt épen az 1890-ik népszámlálas eredményei a maga rideg valóságban megvilagitják. A székely vármegyék közül *Csikban és Háromszékben a magyarság fort vesztett* az idegen aljkuk javára. A magyarság számaranya ugyanis a mult évtizedben a következőleg módosult:

Megye	1881-ben	1891-ben	(+) javulás (—) hanyatlás
Marostorda	58 $_{31}$ %	57 $_{46}$ %	+ 1 $_{15}$ %
Csik	86 $_{00}$ %	86 $_{42}$ %	— 0 $_{58}$ %
Háromszék	86 $_{37}$ %	85 $_{24}$ %	— 1 $_{13}$
Udvarhely	92 $_{28}$ %	93 $_{16}$ %	+ 0 $_{88}$

M ndezek az adatok megdöntheetlenül igazolják, hogy a *Székelyföldről van kivándorlás* s a székelysg daczára igen fontos nemzeti hivatasanak, t t az erdelyi részekben sem szaporodik megfelelő aranyban, ellenkezőleg inkabb fogy, mint barmelyik idogen ajku nemzetiség.

Elhiszem, hogy a kilépő allomások személyforgalmi adatai a valósagot nem tüntetik fól, mert egy ugyanazon ember egy évben kétszer, sőt többször is ki és bejar s az illetőt igy szemelyenyi szemelyszámitajak. Annyi azonban tény, hogy az évről-évre vissza nem tértek következtes kimutatasa a mellett bizonyit, hogy a kivándorlok közül minden esztendőben maradnak kint is. Az meg nem all, hogy például a csiki vámokon mas vidékbeliek is kijártak volna. Csak az utóbbi két évben a vasutépitéssel fordult eddig elő, hogy id-gen munkasok csoportjai is megfordultak az egyetlen gymesi hatarallomason. A más megyebeli vandorlok tulnyomó zome vasuton a Predealon át jar ki és be, a merre a csikiak vándorlása is részben irányul.

Ide veendők meg azok, a kik *szöke* mennek a hatarokon at. A statisztikai hivatal kimutatja, hogy ily titos hatarlepes mintt csak 1891-ben elfogott a csendőrség Bodzán 30, Sosmezőn 212, Gyimesen 682, Csikszentdomokosban 2 egyént, vagyis összesen 1734 egyént. Azt pedig mindenki tudja, hogy a szökevények legnagyobb részének sikerül az atkeles, a kik mikor visszatérnek (ha ugyan visszatérnek a hegyekben s a hegyekben haza, hanem nyugodtan a *vámokon jönnek keresztül s szaporitják a visszatérők szamát, jöllehet ők a kilépők személyforgalmi kimutatasaban nem szerepelnek.*

Ezt igy résztetevve sza madatokkal, egészen fölöslege bizonyitani. E nehézt is tudja minden ember, hogy Bukarestben, Plojesten, Galaczon, Braillaban, Giergenvoban, Kimpulungon, Pitesten, Tergu-Ocnán stb. stb. sok magyar van, kiknek tulnyomó resze székely. Egymagaban Bukarestben mintegy 30—40 ezer magyar el.

S ki vonna kétsége, hogy ezek nem a Székelyföldrol mentek oda? s hogy ezek nem kivándorlottak? S ki vonna kétsége, hogy ezek nincsenek ott megtelepedve?

En a kivándorlok alatt egyébiránt nem értem a mezei munkasokat, kik többnyire kisgazdak s esetrőlesetre kiszalni, aratni mennek rövidebb időre ki. Hanem azokat a fanyokat értem, kik szolgálóknak, a legényeket, kik hazi szolgaknak es kocsisoknak s a lingyermekeket, kik inasoknak mennek szakadatlanul ki Olahszagba s a más megyebeli vandorlok tulnyomó zome vasuton a Predealon at jar ki es be, a merre a csikiak vándorlása is részben irányul.

Ide veendők meg azok, a kik *szöke* mennek a hatarokon at. A statisztikai hivatal kimutatja, hogy ily titos hatarlepes mintt csak 1891-ben elfogott a csendőrség Bodzán 30, Sosmezőn 212, Gyimesen 682, Csikszentdomokosban 2 egyént, vagyis összesen 1734 egyént. Azt pedig mindenki tudja, hogy a szökevények legnagyobb részének sikerül az atkeles, a kik mikor visszatérnek (ha ugyan visszatérnek a hegyekben s a hegyekben haza, hanem nyugodtan a *vámokon jönnek keresztül s szaporitják a visszatérők szamát, jöllehet ők a kilépők személyforgalmi kimutatasaban nem szerepelnek.*

Ezt igy résztetevve sza madatokkal, egészen fölöslege bizonyitani. E nehézt is tudja minden ember, hogy Bukarestben, Plojesten, Galaczon, Braillaban, Giergenvoban, Kimpulungon, Pitesten, Tergu-Ocnán stb. stb. sok magyar van, kiknek tulnyomó resze székely. Egymagaban Bukarestben mintegy 30—40 ezer magyar el.

S ki vonna kétsége, hogy ezek nem a Székelyföldrol mentek oda? s hogy ezek nem kivándorlottak? S ki vonna kétsége, hogy ezek nincsenek ott megtelepedve?

En a kivándorlok alatt egyébiránt nem értem a mezei munkasokat, kik többnyire kisgazdak s esetrőlesetre kiszalni, aratni mennek rövidebb időre ki. Hanem azokat a fanyokat értem, kik szolgálóknak, a legényeket, kik hazi szolgaknak es kocsisoknak s a lingyermekeket, kik inasoknak mennek szakadatlanul ki Olahszagba s

A „SZÉKELY-UDVARHELY" TÁRCZÁJA.

A Székely-Egyesület.

— **Benedek Elek** titkári jelentése a Székely-Egyesület januar 31-en tartott közgyülésén. —

(A „Székely-Udvarhely" eredeti tárczája.)

»A székelysg erősitése a Királyhágon tul: a helyes es eletero nemzeti politika tengelye. A magyar közoktatás ez idoszerinti vezére, Wlassics Gyula irta fel e szép mondatot ama felterjesztésre, melyet egyik székely varos iskolainak a lamositása vegett a miniszter urhoz intezett. Valóban, rovidebben es találóbban nem lehetne kifejezni a székely kérdés nemzeti fontossagat s egyesületünk, mely tobb m nt husz eve szolgalja a székelysg erősitését, alkalmasabb jeligét nem irhatna a székelysg szaszlojanak.

A székely művelődési es közgazda-agi érdekek erősitesi es anyagi támogatásával szolgalni a székelysg erősitését: ezt eselekszi egyesületünk csendben, zajtalanul tobb mint husz éve, ezt eselekedte erejehez merten a felolyt esztendőben is. Am hogy a jovoben is a magunk ele tűzött czélt nagyobb mértekben szolgalhassuk, mindenek elott az egyesület anyagi erejenek növe ésere kellett ira-ytani figyelmünket. Egyesületünk tiszteit ingin jol vilagitja, hogy vagyonunk jelenti-keny részét a Maros-Vasárhelyt letesitett székelyföldi iparmuzeum lekötötte s egyéb czélok szolgalatara aranylag csekely töke all rendelkezésünkre. Tovabbi erősebb akczió kifejlésére szükségesse vált tehat az alapvagyon szaporitása s e tekintetben a felolyt esztendőt koronkosnak nevezhetjük egyesületünk történetében. Mellam, mert az alapitó tagok száma 64-el, a rendes tagoké pedig 38-al szaporodott, a mi jelen'ekeny eredmeny, ha meggondoljuk, hogy a magyar társadalom lelkesegét, hazafias áldozatkészegét rendkivüli gonybe veszik a magyarszmu társadalmi, közmuvelődési, emberbarati es egyéb egyesületek. Egyesületünk vagyonanak ilyen modon való növe'ésében melyen tisztelt elnökünk, Bedő Albert ur jart elöl a jó példaval, egyedül az ő nevehez fűződik e korszakos fordulat, ő keltette fel az érdeklődést a szekelysg ügye iránt oly fernhaban, kiket sem gyermek es ifjusági emlék, sem semmi más nevezetesnő érdek nem kőt a Székelyföldhöz. Es ő rázta fel a latszólagos közömbösségből a Székelyföld kivalobb fiait, kik egyre nagyobb számmal soraoknak kibontott zaszlónk ala. Szabadat-iartisnak is biztato fordulat utan egyesületünk sztetülődésétől? Es mert ő lett eljőle a tisztelt elnökünk példaját követi minden igaz székely ember Királyhágon innen es tul?

De midőn egyrészt egyesületünk anyagi erejenek növelesen s emellett, masreszt a rendelkezesunkre all eszközökkel folytattuk a szekely muvelődési es közgazdasagi érdekek szolgalatat. A mellett, hogy a szekelyföldi iparos es egyéb palyara lepő szegenyebb sorsu hazafiaknak, kik hozzánk forditnak, czélokat muszaj ten anyagilag es erkölcsileg támogattuk, nagyobb szabásu akczióka kezdettünk a Budapesten elhelyezett szekely iparos es kereskedő fiuk erdekeben, végső czélul kitűzvén egy Székely-Otthon-nak Budapesten való letesitesét. Egyesületünk kőzponti valasztmanya ennek az közremüködik a marosvasárhelyi kereskedelmi es iparkamara utjan Budapestre hozott szekely ina-fiuk elhelyezésehen, magára vallalta es teljesitette az erkölcsi felügyeletet, sőt a fel a szükseg megkivánta, kesz volt az anyagi támogatasra is. Am a szerzett tapasztalatok arczol győztek meg a központi va asztmanyt, hogy a budapesti elobbkelő iparosok es gyarosok idegenkednek oly fiuk fölvelelétől, kiknek nincs szülőusuk s ezek a tapasz ataik erjeltek meg a Székely-Otthon eszmejet, melynek letesitese ez idő szerint legfobb gondoskodasunk targya. Oly Otthont akarunk letesiteni, melyben szallast es elelmezest kapjunak nemcsak az inas-fiuk, hanem kőbbiek is iskolaba jaro szekely fiuk es ezt szallast talaljanak egy-két napra az ország mas varosaiba Budapesten átutazó szekely inas fiuk. Ennek az Otthonnak a berendezését egyesületünk magára vállalta, a berendezés költségeit viseli, fentartasara azonban igenybe kell vennünk az állami támogatast is. E vegső felterjesztest intéztünk baró Daniel Ferenc keresk. minisztr urhoz, a ki a valaszban örömmel adhozzive az eszmet, egyben felszólitotta az egyesületet, hogy a szekely fiuk elhelyezése es iparai kiképeztetese ügyében lepjen erintkezésbe a marosvasárhelyi keresk. es iparkamarával s megallapodván egy közös akczióban, arról ujabb közös felterjesztést tegyenek hozza. Az ujnok es titkar e vegső november hó 2-an le is utaztak Maros-Vasárhelyre s ottan a kamara képviselőivel megallapodtak a követendő közös akczióban. A megallapodas főbb pontjai szerint a szekely iparos fiuk kiválasztasa, megfelelő papos palyakra valo beosztasa, elszallitasa, szerzodtetese es tanonczkodasi idejük alatt való felügyelese az egész ország területere ezutan is a kamara kezében marad. A kamara torabbi feladata lesz, hogy az allamtol nyerendő segélyezes aranyban es erdemekely ifjakat az ellatasi költségek egészben vagy re-szben való fedezese mellett a marosvasárhelyi allam fa- es fémipari szakiskola valamint a szekelyudvarhelyi allami kő es agyagipari szakiskola kőzöttőbő ipari szakosztályaiban képeztesse s belatasa szerint az allami gyarakba is helyezhet el esetről-esetre szekely ifjakat. A Székely-Otthonnak már emlitett czélra való letesitését a Székely-Egyesület maga végzi s e mellett a kamaranak esetről-esetre velemenyt ad a szekelyiparos tanulók fölvetelere jelentkező budapesti iparosok es kereskedők megbizhato-agát illetőleg, az elhelyezett ifjakra felügyel, azokat allandoan gyamolitja. A keresk. minisz ter ur által a szekely iparos ifjak kiképeztetésére az állami költségvetés alapjan adando allamsegelyt a Székely-Egyesület veszi at es szamolja el, ebből adja a kamaranak rendelkezésre a szekely fiuk elhelyezésére szükseges összeget, a többit pedig az Otthon fentartasara forditja.

Im ezek a közös megallapodas főbb pontjai s a

Hirdetések a f. évi március 5-én megjelenő „NAGY-KÜKÜLLŐ" részére felvétetnek lapunk kiadóhivatalában.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

országba s a kiknek a mint tudjuk, egy jó részük odavesz.

Ehhez szemben, hogy ezek is azzal a szándékkal mennek ki, hogy vissza fognak terni, de némelykét a szerencsére, nagyobb részét azonban a nyomorúsága és — sajnos — igen gyakori esetben a szégyene visszatartja. *Ezek vesszenek el vérünk nélkül, elszakadt és pedig ugy, hogy alárendeltségüktől, meghamisításokaikkal s gyakori esetben szétfoltozgatott árdunak fajunk ja hirnevének. Ártanak egész Magyarországnak.*

Az olah lenézi a cselédjét, sőt a mesterneherét is. Ugy gondolkozik, hogy ő nem szorul a székely kenyerére, de az rea szorul. Nem ritkán a czigányival helyezi egy rangba. Es véleményi alkot ezek után a magyarokról olyképen, hogy azok műveletlenek, barbárok a miért elnyomják az itt élő testvéreket. S az olah e fölötti bosszují es gyülöletét érezteti a Patriaba tévedt szekelyekkel, sertésen, brutálisan.

Ha a felnőttek meg is tartják magyarságukat, a gyermekek s az unokák elvesznek.

Tehát számbeli es erkölcsi veszteség egyarant sujta a székelyeket. Mégmás baj is van. Az ujabb nagyvárosok erkölcstelensége a jövő-mennek réven átcsap határszéli vidékeinkre es és demoralizálja népünket.

Ne restejük bevallani, hogy ezt az ügyet elhanyagoltuk. Csak épen beszélt róla egyik is, másik is. Azok a szép tervek azonban, melyeket 60-ad-es es 70-es évek-ben szöttek, elég zajjal, feledésbe mentek. Kivitelükre, következetes munka végzésére nem álltak oda a társadalom s a közügy beszédes faktorai. S mert magától nem szünt meg a kivándorlás, ráfogták, hogy nincs. A mi van, az — ugy mondják — nem veszedelmes.

Csikmegyének 13.000 ftnyi »kivándorlási alap« felhasználatlanul hever s az alatt a csiki származasu gyermekek közül igen sokan Olahországban, Romániaban, a vallás es iskola nélkülozése mellett nőnek fel, pariává a tarsadalomnak. Erről sokat lehetne beszélni, de máshová tartozik az Olahországban laló székely gyermekek állapotának ismertetese. Majd külön szólunk erről.

Csikmegyének alapítványokban körülbelül egy millió forintja van, erdőségekben kétszer annyi értékü vagyona. Szép es humanus feladatot szolgál kétségkivül a megye, midőn a szegény megyebeli tanulóknak egész sereget ösztöndijakkal latja el.

Sajnos azonban, hogy a megye támogatasával képeztetett ifjak tulnyomo nagy resze, mint hivatalnok, pap, tanitó stb. az orszag különböző reszeben szoródik el es közvetlenül nem gyümölcsöztetik tudasit a megye kulturális, vagy gazdasagi fejlesztése javára.

Ezzel a nagy vagyonnal egyébiránt más czélokat is szolgalhatna a megye. Nevezetesen olcsóbba lehetne a pénzt, a mi Csikban — takarékpénztárban van — drágabb, mint mindenütt. E körülmenynek tulajdonitható, hogy a székelység hátterbe szoritasára törekvő »Albina« nevű olah pénzintezetnek csiki birtokok is már be vannak táblázva. S e körülmény ad lökest a kivándorlásnak is. A takarékpénztárakban beadásra kötött szekely nember a magas kamatot Olahor-zábga megy kikeresni. Add gyaddig mennek e kenyszer miatt, mig közülük, majd az egyik, majd a másik ott ragad.

Meg egyebet is tehetne a megye. Véleményem szerint — megvásárolhatna az eladóva lett erdőbirtokokat, kö- és érczbányákat s a mikor a vasut kiépitesével azok kiaknázasa hozzáférhetőre válnek, eladná oly kötésekkel, hogy az illető vállalkozók tartozznak bizonyos szabasu szekely munkasokat foglalkoztatni.

Mert jól jegyezzék meg a csikiak, hogy a vasut kiépitesével el lesznek lepve idegenekkel. Szepesben, Liptóban, Zólyomban es Gömörben is ugy volt. Gyargyarat ez ott falunak, varosnak es varosnak, onda szert a munkások szóme idegen, nemet, cseh, belga es lengyel. Diosgyör egymaga 7 ezer, Kronpach 4 ezer, Dobsina, Peisócz, Zólyom Brézó, Bodva, Salgó-Tarjan, Breznóbánya, Kesmárk, Liptószentmiklós, Gömöncbánya stb. hánonban sok ezer ember van foglalkoztatva, megesz azok a vidékek szolgáltatjak az amerikai kivandorlok tulnyomó részét. A benszülötteket kizsuritottak az idegenek.

Nem czélom e kérdést tovább fúzni, csak az volt szándékom, hogy a szekely kivandorlas leirzessi bizonyitsam. László Gyula.

A népnevelés apostolai.

Motto: Csak előre!

Mit csinálnak nálunk?

Egy hős tanitó kicsiny falva.
Csupán holnem a hős szama.*
Egy helyi poétatól.

A »Székely Udvarhely« hasábjain már több község beszámolóját olvastam s mondhatom, hogy lelkemet a legnagyobb örömtöltötte el, valahányszor agy-egy község élettjét ad magaról, nem a bünkrónikák és az verezési hirdetések rovatában, de a haladás, a közművelődés rovatában is.

Nekem ugy tetszik, hogy uj nap tünt fel a mi szülőföldünkön. Uj nap tünt fel, melynek sugarai mélyen behatoltak székely népünk közvetlen vezetői szivébe.

Papjaink, tanitóink megértették a kor intő szavát. Nem erezik szabadon a gondjaikra bizott nyájat, de azt vezetni, oktatni, felvilágositani legfőbb kötelességeiknek tartják.

Nemcsak a templomban és iskolában tanitják, de felkeresik édes otthonukban is, társaságokba, egyletekbe gyülnek, hogy könnyebben, közvetlenebben érintkezhessenek velük.

Hálát kell adnunk az Istennek, hogy községünkben a népnevelés apostolai már régen megjelentek ugy, hogy munkásságukat, buzgóságuknak már gyümölcseit is láthatjuk.

Ennek a szerencsés véletlennek kell tulajdonitanunk azt a körülményt, hogy községünk, bár távol van a várostól, mégis müvelésig, valódi lelki müveltség tekintetben a vezető tényezőnek a szép szó erős melegében sütkerező egyes községek müveltségét, mert a mig az utóbbiakké csak külsőségekből, csak utánzásokból áll, addig a miénk belső, a szivtanta megujulásokban, a szivben lappangó erőre tartozó szerencsés fejlődése.

Csak egy ilyen elkészitett talajra lépett nemzedék végezhetett oly óriási, erejét meghaladó munkát polgári és egyházi téren, a milyent az alig 800 lelket számló Ege község végzett.

Ege iskolát teremtett semmiből, akkor, a mikor még hirből is kevesen ismerték a nagy községek közül is ezt az intézménytet. Templomot javitott, orgonát, parochiát alitott a semmiből.

Kultuskönyvet szerzett a munkásságat rendeznek a szomszéd falubau, mert a községi iskola felesége előtt nincs alkalmas helyük. Szavaló, felolvasó estélyeket rendeznek a nép számára. Tanulnak és tanitanak. Nem mondom, hogy mindég meg volt a békés egyet-értés a nagy munkában, de azért valóságos csodát müveltattak a levegőt s egy jobb, egy teremkenyebb kort jelezték, a mit az utóbbi, — Orbán Imre vezetése alatt — megszülettett szépb virágzáskora, fényesen igazolt.

Orbán Imreben valódi népmártét nyert szivű lelkesedés, O nem a szó embere, hanem a tettekre biven a szó legszorosabb értelmében néptanitó.

Ez a lelkes tanitó csak pár évóta van községünkben s már is czélszerü munkát végzett.

Gazdaságosan fektette lelkes fáradtságával foglalkozik, melyhez a kelő anyagi támogatást is megnyeri a minden dicsőt és nemest előmozditó fő-spánló, akkor, mikor a nagyobb községek erre gondolni sem mertek.

Ennek a nyárra rendezett »szép« Népünnepélyt a Népkönyvtár javára s ime most kosárfonó tanfolyamot rendez, hogy azt — egy iskolai hármonium létesitését czélzó — fényes szimelódiassal kapcsolatos mulatsággal zárja be.

Ima ugy lehet a tárjaska régi nemes munkát nálunk.

Bár — fájdalom — nem mondhatom el, mint a szomszédkisi tudósitó, hogy nálunk nincs koresma, de én hiszem, hogy a versenyben a munka fogja diadalt ülni. (Amneti jól, mert »mértékletesség« egyet-lelt fellátlásával is foglalkoztak mér.)

Ezek után bátor vagyok e lap hasábjain elhangzott kérdést ujra hangoztatni. „Mit csinálnak a többi községekben?“...

Ege, 1899. febr. 10. f. m.

VIDÉK.

Vármegyénk több községéből vettünk tudósitásokat különböző eseményekről. Lapunk tere nem engedi, hogy azokat külön-külön közöljük. Viszont megemlités nélkül sem hagyhatjuk. Kivonatosan adjuk tehát a következőkben:

Kis Solymosban a Dorzsi Gábor ál. tanitó által létesitett kosárfonási tanfolyamon 9 nap alatt 24 tanuló 130 drb osinos kivitelü kosarat kötött. Fösulyt a falubelyen inkább használható kerek és ovalis alaku kosarakra forditottak. Pénzszükoluk, hogy a lunok alkalmasminőségű fűz-anyagunk a hazai lameleys módon ebes juthatnának, — még áldozatuk árán is — hálásak lennének. Ezzel kapcsolatosan irja Filúp Kálmán ev. ref. pap, hogy mult hó 21 én egy tük sikerült műsoros tánczestélyt rendeztek. A 8 es télyen 4 és 6 három szólamu énekszakat között 3 tanulságos szavalatot is előadtak; közttk egy vallásos irányu tárgyat. A 19 és 40 kros belépő dijak mellett 22 frt 10 kr tiszta jövedelem került.

A szentábrahámi ifjusági dalkör m. hó 28-án tánczos czél egybekötött igen sikerült dalestélyt rendezett. Az ifjusági vegyes es férfi-dalkar 8—4 szólamban mintegy negy szép d-ét énekelt sikerrel. Az ének-számok kőzt Varga Ilka, Botos Ágnes szavalak hatással és Tóth Vilmos szünni nem akaró tapsok között 2 monologot adott elő. A 26 kros belépő dijakból 48 frt 36 kr bevétel volt, melyből a 17 frt 42 kr kiadás levonása, 30 frt 94 kr tiszta jövedelem maradt. — Felülfizettek: Bálint Dániel, Dallai Dániélné, Bihari Mór, Dersi Tihamér, Kerekes Dénes, Kádár Andor, László Gyula, Magyarosi Arthur, Nagy Ferencz, Nagy Miklós, Ördögh György, Pál Márton, Rácz István, Szabó József 25—25 krt. Berkeczi Sándor, Fekete Bénián, Fazakas Dénes 10—10 krt és Préda János 5 krt.

Etelden, az ott már évek óta fennálló »Olvasó-egylet, m-g a »Dalkar« minden tevékenysége alapon sikerült tánczvigalommal egybekötött emléktünnepélyt rendezett ő Felsége 50 éves uralkodásának emlékezetére mult hó 28-án. A mulatsága vőnökön Gálffy Kálmán fszolgabiró volt, aki a társaságban ott laltuk Gombos Samuel szabari, ki — mint mondá — a szülő pár ősvel nem merészelt volna átjőni a »Pösztöntön« (ter-mészetesen politikai pártállása miatt), de most annál nagyobb örömet tett abban, hogy megjelenhetett; továbbá Dobry Robert szolgabiró, Jakabházy Gábor főjegyző, Eidl és vidéke intelligens és jóravaló szekely közönséget. Az dunepélyt a dalkar énekszókja nyitotta meg, majd Cita Kálmán ev. ref. pap mondott ezemkben gazdag, erezmesekel teljes emléknezedet s szétszórt jamát a dalkar énekelt, melyet Rozsondai István kántortanitó igen sok ügyességgel előadott szavalata követett. Ezzel véget is ért a tulajdonképeni dunepély, mert az ezutáni inkább a hangulatnak volt szánva. Bacsó Lajos kitűnő kedvi ev. ref. pap kedves es humoros felolvasát tartott, mely mindvégig derültségben tarlotta a közönséget s igazi vidám hangulatra kelteite. — Ezzel kapcsolatosan a m. hó 11 én rendezett tánczvigalomnak is jó hangulatot is emlitnek meg. A két mulatság összes bevétele 216 frt 50 kr. Felülfizettek: Gyárfás Endre orsz. képviselő, Szabó Sámuelné 20—20 krt, Somodi István 5 frt, Gálffy Kálmán 4 frt, Simonné Sprániez Mária, Gedó Ferencz, Major

---

közös fölterjesztésre azóta nyert miniszteri valasz remélnünk engedi, hogy a Székely-Otthon már a kőzel jövőben létesül s megkezdheti általános működését a központi valasztmány czélsze es feligyelete alatt.

A Budapesten elhelyezett iparos tanulok s általában a más palyára lépő szegény szekely fiuk erkölcsi es anyagi támogatásaban nem merülhet ki azonban a Székely-Egyesület tevekenysége s első feladat. feladat a szekelyföldi müvelődés es közgazdasagi allapotunk a helyszinén, a Szekelyföldön van ja-lanva. A szekely-segnek sajat lakóhelyén való erősítese, gyamolitasa. Ezt a feladatot, ezt a czélt a lefolyt evben sem tevesztettük szem elől. Erre vallanak tobb rendbeli határozataink, melyekbol vegrajzolhasat reszben megkezdettük, reszben ez evben folytatjuk. Igy a lefolyt évben külön fölterjesztésben hivtuk fel a közoktatasügyi miniszter ur figyelmét a szekelyföldi népoktatas ügyére, nevezetesen kisdedovók, nyari menedékhazak felallitasa, a gazdasagi ismeretö iskolanak, ennek az uj es aldásosnak igérkező intézménynek a Székelyföld speczialis viszonyait különös figyelembe vevo felkarolasara es örommel jelentheztik, hogy különösen a gazdasagi ismeltö iskolak dolgaban nemcsak kedvezö igéretuk, de az igéret teljesitésének napról-napra örvendetes jeleit tapasztaljuk. Az ifjabb szekely nemzedek lelki müveloeset kivántuk szolgálni abbeli hatarozatunkkal is, hogy az 1898—99. iskolai evtol kezdve a szekely-földi iskolaknak tobb szaz forint értekü, válogatott ifjusagi könyveket kaldunk, a tanulok közt való kiosztas végett. Nemkülönben a szekely ifjusag s általában a szekely nép müveloedese lebegett szemünk elótt, elhalaszvan, hogy a tükör szerencsésebb, az a szekely ifjusag es az ifjusaghan való könyvecskéket adunk ki, hogy ezen az uton is szolgáljuk a székelység erkölcsi és anyagi erősitését. Ez a czél vezérelt bennünket akkor is, midőn az 1899-ke szóló naptárunkat egyszersmind evkönyvvé is tettük, terjedelmét kétszeresen meganagyobbitottuk és nemcsak a nép lelkét nemesitö, müvelö olvasmányokkan tetük az eddiginél gazdagabb, de egyuttal a Székely nevet és czimtarlalmat oly könyvet tettunk a kezébe, melyben a szekely nemzetnek, szekely-földi hivataloknak nélkülözhetetlen kalauz.

Am mig az iparos es az elemi oktatas ügyét fol karolni kivantuk es kivánjuk, nem kerülte el figyelmünket az a szomoru jelenség sem, hogy a közép osztaly es az ertelmiseg a szekely-földrol a föld népének gyermekei, épen az a testileg es lelkileg egészséges osztály, mely régen, mikor kevésbe került a fögymnasiumi oktatas, oly sok jóles fint adott a hazanak. E jelenség fölött sem szabad könyunen átsiklanunk es nekünk mind-n lehetöt el kell követnünk a végből, hogy ez az egészségtelen, abnormalis allapot meg ne gyökerezzék. A Székely-Egyesüt ta maga részéről egyelöre kereset tehet a bajt orvoslásara, de anyagi hatalma nem engedi meg, hogy a közép osztaly szekelyföldi középiskolaban szegény sorsu, kiválóbb tehetseguu szekely fiuk szamara teendö internatusai es konviktusi alapitványokkal es remeljük, akarjuk hogy mint magyarban ez a magyöndemegö kulturalis es nemzeti czél is elegséges, hogy a Szekely-föld tehetösebb közönsége egyesületünk támogatasára sarkalja, buzditsa, hogy egyesek, testületek, hatösagok lelkesen gyujtsanak azokban alá! Amit megértettek a Szekelyföldöttol távol elö ferfiak, hogy a „szekelysés erösitése a Kiralyhagon tul a helyes es eleterös nemzeti politika tengelye“ épen mi ne értenök meg?

Ime t. közgyülés ügyekezem lehetö hü képet adni egyesületünk ez evi munkajáról, nemkülönben a mungk ele tüzöt ujabb feladatunkoel. De nem fejezhetem be meg jelentésemet, nem engedik azok az érzékeny vesztesegek, melyek egyesületünket a lefolyt evben értek. Egy esztendőnek a Jelorgasan vesztettük el egyesületünk kelt buzkösegét, két alelnökét: Barabás Miklóst es Szilágyi Sándort.

Amaz, mint festömüvesz, emez mint történetiző tette hallathatlanna nevét, de dicsö nevük fényéhöl, lelkünek gazdag kincsestárahöl juttattak nekünk is és alatunk a Szekelyföldnek es népének. Vesszek el szinekbe nevüket, emlékület es gondoljunk rájuk mindenha igaz hálával, kegyelettel. De vannak más halottaink is. Ez évben hunyt el Apor Gábor baró es Bethlen András grőf, annak egyes ülettünk valasztmanyi tagja, emez alapitö tagja s mindketto igaz, lelkes barátja a szekelysegnek. Es ez evben hunyt el Cs. Kiss Károly, a számvizsgáló bizottság munkas tagja is. Aldás emlékükre.

Egyesületünk ügyik elhunyt alelnökenek, Barabás Miklósnak helyére az ez évben marcziusban megtartott rendkivüli közgyüles egyhangulag Gyertyánffy István urat valasztotta, mig Szilágyi Sándor helyét a jövö közgyüles lesz hivatva betölteni. Szintén a lefolyt évben mondott le nagy elfoglaltságanak indokolasaval a Szekelyföldi Nagy Gabor miniszteri titkacsos is, ki evek hosszu soran at vegezte ez allas terhes tisztjét. A mult közgyüles jegyzökönyvileg fejezte ki sajnalkozasat a lemondas felett, jegyzökönyileg mondott köszönetet a tavozo titkarnak az egyesület körül szerzett erdemeert es bizottsága, hogy a volt titkar ur mint valasztmanyunk tagja ezentul is lelkesedessel szolgalja egyesületünk érdekeit. Az ilyforman megüresedett titkari allast csekélységemnel töltötte be a központi valasztmany bizalma es biztositottam a tisztelt közgyüleet, kelö mértekben érzem e bizalom sulyát, kötelezö erejét. Mennél kevesebbet igérni s erön mértéke szerint mennél többet tenni: a nehány szóban az én programmom. S ha a »Székely müveldési es közgazdasagi egylet« meg is vallik most hosszu czimetöl es felveszi a rövidebb »Székely-Egyesület« nevet, a czélok, a feladatok nem valtoznak s a mi engem illet, uj pecsétünk székely czimerét a napot es holdat magam szemöjtére ekkent értelemzem: ha nem elég hosszu a nap, told meg az éjszakával, de töltsd be becsülettel a tisztet, a melyre vállaztatál!

Iskóla Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca

Mózes 2—9 ft, Kiss Kálmán, Gagyi Samu, dr Farkas Antal, Gagyi Dénes, Czin Kálmán, Karácson Eliz, Piros Aurél, Péter András, Erkedi Sándor, Deák Imre, Lőrinczi Mózes, Lőrinczi József, Lőrinczi János, Birtalan Sándor, Fekete Dezső 1—1 ft, Fancsali Dániel, Szabó Sándor, Kassai Nagy Berta, Simon Mihály, Dénes Gábor, Varga Zsuzsánna, Mére István, Rozsonczi István, Wolfné Miess Vilma, Jakab József, Jakab Gábor, Gombos Samuel 50—50 kr, Bencsei Áron, Demeter János, Nemes János, Bakó János, György Albert, Gyorsa Ilyés 25—25 kr, Simon Ferencz, Péter József, Jakab Mihály, Demeter István 10—10 kr, Bakó Dániel ifj., Gagyi László 5—5 kr. E helyen is legyen köszönet — a felülfizetőkön kívül — kóborvári Kóvári László és Gagyi Samu miskolczi tanároknak, kik az Olvasó-egyletet több érdekes könyvvel ajándékozták meg; nemkülönben a derék rendezőségnek, élén Gagyi Lajossal, kik a közönségnek ily élvezetes estét szerezték.

— **Az alsósimenfalvi olvasó- és önképző egylet** szokásos évi „Dalestélyét" folyó hó 5-én tartotta. Az ifjuság gondtal összeállitott műsorral ügyekezett a szép közönséget kielégíteni, mely törekvése a gyakorlat szerint vámiló eszközöhöl itélve nem is maradt sikertelen. Az ifjusági dalokat három zjben énekelt; a dalok között „Pókainét" szavalta Geuer Zuzsa, „Zrinyi Ilonát" Györke Zuzsa; „A vár és kunyhó" Farkas Lili szavalt szépen, melyek a nagy költeménycket követte: „A Törökfejős, monolog, előadta Demeter Elek; „A hűséges asszony" c Marosi József; „Házassági ajánlat" c. mű Pál Sámuel tetszés kiséretével. Az elvezetes műsort reggelig tartó tánc követte. Felülfizetes: Kelly Kálmán 2 ft, Bálint Mihály 50 kr, Nagy Kálmán 35 kr, Ungváry Berta 25 kr, Szász Ferenczné 25 kr, Gyarmathy Dénes 25 kr, Kiss Zsigmond 5 kr, Bartalis Sándor 5 kr. Összes bevétel 56 ft 77 kr, kiadás 18 ft 37 kr, tiszta jövedelem 18 ft 88 kr volt.

Szentegyháza-Oláhfalu köszönő tüzoltó-egylete javára e hó 4. és 11-én az ottani ifjuság táncmulatságot rendezett, az első összevétele 36 ft 70 kr, kiadása 30 ft 80 kr s igy tiszta jövedelme 5 ft 90 kr volt. A másodikéé pedig 16 ft 40 kr bevételt, 11 ft 40 kr kiadást és 5 ft tiszta jövedelmet mutat fel.

TANÜGY.

Az **Udvarhelymegyei általános tanitó-egylet** Udvarhely járási főkökőre 1899. márczius hó 9-én délelőtt 9 órakorEge községben gyűlést tart, melyre a kór minden tagjait és a tanügy iránt érdeklődő közönséget tisztelettel meghivom. Ugyanekkor a kör dalárdája is próbát fog tartani. Miklósfalva, 1899. február 15. Sándor Lajos, kori elnök.

Irodalom.

Kneipp Ujság czim alatt havi folyóirat indult meg Budapesten. Ezen lap az Országos Magyar Kneipp-Egyesület közlönye. Az igen tetszetős alakban kiállitott mutatványszám felette érdekessen van összeállitva. Ismerteti a Kneipp-gyógymód mibenlétét. Tárgyalja a most nagyon elterjedt náthás és influenzás gyógyitást. Érdekes czikk van benne Petrovics Lászlótól, a melyben leirja azt, hogy miként lett ő Kneippistává. Egy rovatban a lap az előfizetőknek a Kneipp-féle gyógymódra vonatkozó minden kérdésben felvilágosításokkal szolgál, illetőleg tanácsokat ad az egyes betegségekben követendő mikénti eljárásra. Általában az egész lap tartalma igen tanulságos és hasznos mindenkire, mert okos tanácsokat ad arra nézve, hogy miként éljen az ember, ha egészséges akar lenni. Szerkesztő dr Szalkay Gyula, az Orsz. Magyar Kneipp-Egyesület elnöke. Előfizetési ára negyedévre 1 ft. Megrendelhető a „Kneipp Ujság" Budapesten, X. ker. Füzér utcza 19.

— A **Magyar Kritika**• II. évfolyamának 10. számát a szokott érdekes tartalommal jelent meg. A vezérczikkben a szerkesztő, Benedek Elek, a Kisfaludy-Társaság választási szól s érdekesen világitja meg s társulat hivatását s feladatát az irodalomnal szemben. A második czikk a szépirói pályázatok medd-ségéről szóllva, egy szabad szinház alapitását inditványozza. Birálatot közöl különböző könyvekről. Végül irodalmi hirek, folyóiratok és könyvek jegyzéke következik.

KÜLÖNFÉLÉK.

A haldokló dissonantia.

A közel multakban több alkalommal diadalmaskodni akart társadalmi és közéleti dissonantia, az erélyes vezetőférfiak lankadatlan munkásságán megtörött s helyét a haladás, a minden téren ülvéro eléretrekvés szellemo vitatta fel. Vármegyénk legtöbb közegéből örvendetes hirek érkeznek, melyek csak öregbitnek, edzik az irányadó köröket megkezdett munkájukban. A központ példát adott és ad a vidéknek, melyhez mohon ragadja meg a várva-várt alkalmat s lelkesülés nélkül sok ügyet de lassacsan terszi.

Holnap (hétfőn) reggel 8 órakor a vármegyei iparfejlesztő bizottság kosárfonási tanfolyama kezdődik, melyen vármegyénk tanitói is — hisszük, hogy tömeges részvétesznek. Egy tanitó 100 meg 100 tanuló helyett tanul; 100 meg 100 gyermeknek és hol tarasságok alakultak s jövőre is alakulnak — embernek, asszonynak biztos megélhetést, kenyeret nyujtott és nyujthat. Ezért szükséges, hogy **közelebb és gyakrabban** a tanitói is résztvegyenek a távolabbiakkal egyetemben e tanfolyamon.

A kosárfonásit, a közgazdaságilag és ipari tekintetben nem kevésbé fontos **idő legelőbb lépásait folyamnak** e hó 25 iki megnyitása kövesi, melyen ügyes patkoló kovácsok nyernek szak-körökhe tartozó kiképzést — ahoz értő katonai gyógykovácsétól.

A korondi fazekasok öskori, muzeumba való készitményeit a fejlettebb ipay régen unlszárnyalta. Megtűtöl, önerejükból nem haladhatnak. Kelendőbb, a mai kornak megfelelő áruk készithetése czéljából folyó évi márczius havában négy heti tanfolyamot nyitnak részükre a helybeli állami kö- és agyagipari szakiskolában. Háromn megbiháró és tanuini szerető korondi fazekasok ingyen lesznek oktatásai, vót mégfeles firetésel is ellátnak, hogy tanulmányaikat otthonukban lelkismeretesen terjeszzék s a szézad előtti fazekasipart a mai kor szinvonalára emeljék; biztosi'ván ez által magnak- és a lasonló foglalkozásuknak a megélhetést. Dániel Ernő báró, kereskedelemügyi m. kir. miniszter, hogy a nevezett három fazekast nagyobb tevékenységre sarkalja, namcsak ingyenes oktatás és fizetést utalványoz, de ha tapasztalni fogja az iparfejlesztő bizottság, hogy a tevékenység szerint meg külön tiszteletdijban is hajlandó ő ket részesiteni. A tanfolyamot a szakiskolánál alkalmazott rendes szaktanárok fogják vezetni s azokat oll nyernek a korondiak oktatást.

Tisztelt ipay nincs vége a közelebbi mozgalmaknak. A vármegye mezőgazdasági bizottsága e hó 28-án Szekely-Ker szluri díjazáséai összetörött tenyész-bikaállitást és márczius 1-én országos jellegű tenyész-tukvásárt ind ni, melyeknek résztlen e felelőtelen lapunk mult számában köröltik. Itt is messzemenő kedvezmeuyt élvezhetnek községeink s hisszük is, hogy azt sietni fognak megragadni. A vásárlásai 20 százalék kedvezmenyt az árból — melyet a földmivelésügyi minisztérium fizet — a helybeli fél-fóleves torlesztet csakis ez alkalommal élvezhetik.

Még felsorolhatnánk egyes mozgalmakat, melyekben hivatott vezérrel a központ helyes, okszerű és alapos fejlődését — a helyi, földmivelés és kereskedelmi m. kir. miniszterek lelkes felkorolása mellett — illusztrálhatnók, de jól tudjuk az eddigi tapasztalatokból, hogy mégé most is akadnak, — habar elenyésző czekély számban — kik ezen tényt felszorolva miatt pártososkodnak vádolunk. Azonban az ilyen erőtlen dissonantia nem le, de felhangoi s nem akadályozott és nem fog megakadályozni jövőre sem, hogy a mi jó azt bárhonnan és bárkitől jöjjön is, el ne szmerjük a visszont s vissza és helyetest ne osztorczuk — ugyan a közjó érdekében. Tehát továbbra is csak előre! . . .

— **Szinészet.** Baranyai Mihály szintársulatával e hó 21 en (kedden) városunkba érkezik és szerdan (22-én) „Bosszorkinyár" cz. operette-vel előadásunk sorozatát a polgári önképző nagytermében megkezdi. A bérletgyűjtés — mint mult számunkban is jeleztük — igen jól sikerült s igy a társulat existentiája már előre biztositva van városunkban.

— **Áthelyezések.** A m. kir. pénzügyminiszter Benkő Pál helybeli jegyi fogalmazót Mármaros-Szigetre; Bauer Lajos kir. pénzügyi irodaigazgatót Veszprémbe — saját kéréskére — áthelyezte.

— **Székek a fillérsétén.** A helybeli nőegylet szerda délutánonkint ugyan az eddigiekben jóval feldimulja. A többek,között, valóságos »eleven« szokókut is lesz a gazdag müsorban. Félegyházi Mariska és Lestyán Juczika rendezik mindent elkövetnek, hogy ezen estély a legnagyobb szépségek s fellimulja. A bójiti ifjuság pedig ellesz az első és utolsó fillérestélyig.

— **Kinevezés.** A lőcsei kir. törvényszék elnöke Szeles Antal helybeli kir. telekkönyvi gyakornokot a szepesofalvi kir. járásbirósághoz telekkönyvi átalaki tónak nevezte ki.

— **A helybeli Korosolyázó-egyesület** saját pénztára javára folyó évi márczius hó 4-én a vármegyeház diszes melléktermeben zártkörű Tánoz-Korsoyát rendez. Kezdete este 8 órakor. Belépti díj személyenként 3 korona, családjegy 8 korona.

— **Az agyafalvi emlék végrehajtó bizottsága** február hó 21-én (kedden) d. e. 10 órakor a vármegyeház kisteremben ülést tart, melyre a bizottság tagjait tisztelettel meghivja — Sz.-Udvarhely, 1899. febr. hó 17-én az elnökség. Tárgyak: Bejelentések, a felhivás szövegének bemutatása, a végrehajtó bizottság megszüetése, inditványok.

— **A muzsnai E. M. K. E. olvasó- és dalkör** saját pénztára javára folyó év februar hó 25 én dalestélyjel egybekötött táncvigalmat rendez a következő müsorral: Hymnus, énekli a dalkör. Felolva-sat tart Szász Béla áll. tanitó, tavasz elmult énekli a dalkör. Szavaljon Zakó János áll. tanitó, Jegenyefa Tetejében, énekli a dalkör, táncvigalom. Belépti díj személyenként 25 kr, családjegy 50 kr. Kezdete este 7 orakor.

— **A helybeli rom. kath. leányiskola** mult vasárnap igen sikerült, összevágó és élvezhető gyermekszinielőadást rendezett nagy és intelligens közönség jelenlétében. A szereplő gyermekek előadásán megláttszott a gondos és odaadó fáradságot igénylő gyakorlat, mit természetesen az intézet derék és mindenben kötelezésére munkálkodó főnökujonnak jegyezhetünk javára.

— **A székely művelődési és közgazdasági egyesület** januar 31 én tartotta meg a mult évi november 30-ról elhaszlott évi közgyűlését Budapesten, Hollán Ernő elnöklete alatt. A közgyűlésre az egyesület budapesti tagjai nagy számmal jelentek meg. Ott voltak többek közt: id. Daniel Gábor ugyg. főispán, Ágoston József orsz. képviselő, Nagy Gábor orszagos miniszteri tanácsos, Gidófalvy István min. osztálytanácsos, Máthé Sándor, az egyesemi könyvtár helyettes igazgatója, Borszéky Soma ugyg. min. osztálytanácsos stb. stb. Elnök a gyűlést megnyitván, kegyelettel szavakban emlékezett meg az egyesület elnökje s alelnökének, Szilágyi Sándornak elhunytáról. Inditványára a közgyűlés jegyzőkönyvileg örökitette meg a megboldogultnak az egyesület körül szerzett érdemeit. Az elnöki megnyitó után Benedek Elek olvasta fel szép tartalmu jelentését. A jelentést, mely a választmány mult évi buzgó és sikeres működéséről számol be, lapunk más helyén találja az olvasó. Gidófalvy István pénztárnok jelentése szerint az egyesület vagyona érkéspiroknak, kézapiroknak és a marosvasárhelyi iparmuzeumban körülbelül 75 ezer forint. A közgyűlés legfontosabb tárgya az alapszabályok módositása volt s ebben legiényegse bb, hogy az egyesület czime jövőre Székely-egyesület lesz, de czélja ugyanazon marad a jövőre is, a székely művelődési és közgazdasági érdekeket fogja szolgálni. Fontos változás az is, hogy a rendes tagsági dijat 5 frtról 3 forintra szállitják le, a

mi mindenesetre meg fogja könnyiteni a tagok gyűltetést. Végül a közgyűlés Borszéky inditványára jegyzőkönyvi köszönetet szavazott azon tisztnek, ki az igazi lelke az egyesülletnek s a kinek köszönhető első sorban, hogy az egyesület megujult erővel folytathatja áldásos működését.

— **Uj politikai hetilap.** A marosvásárhelyi »Székérdek« politikai lappá valtozott s ezentul igy fog megjelenni.

— **Polgár bál** A helybeli iparos ifjuság kezdeményezésére a polgári önképző kényvtára és az agyagfalvi székely emlék javára mult vasárnap nagy erkölcsiséggel, mint anyagilag fényesen sikerült táncmulatság volt. Kiválóan emelte a bál fényét vármegyénk főispánjának jelenléte s az intelligencia nagyszama, melyigen szépen illusztrálta az egyetértő szellemet. Főispánunk, ki mindenkor szivén viseli polgárságunk fejlődését s örömében ugy, mint szükségében egyaránt résztvesz, például adott ezuttal is. Az első négyest Nagy Janos czipészpáros felségával vágig táncolta. Dicséret és elismerés illesi a rendezőséget, melynek figyelme a legapróbb okoskra is kiterjedt A hölgyeket csinos táncrendeket lepték meg s igyekszenek, hogy mindenki jól találja magát. A négyesket több, mint 120 pár táncolta. Az anyagi siker szem maradt el, az ösvzes bevétel 270 frt 61 kr, kiadás 134 frt 65 kr volt » igy a tiszta jövedelem 135 frt 86 kr. Felülfizettek: Haller János gróf főispán 19 frtot, Lázár Ádám gróf vármegyei főjegyző és Gyarmathy Dezső dr polgármester 5-5 frtot, Bessak Aladár 3 frt 60 kr, Sólymossy Endre, Gál János, Rozenbaum M., Persián János, Flórián Kristóf és Fernengel Gyula 1—1 frtot, Dragomán Domokos, Németh Albert, Benedek Géza, Rudolf József, Soha Mihály, Kovács Daniel, Kerasztes Ignácz, Elődi Károly, N. N. 50—50 kr.

— **Kóbor veszett eb** járt Patakfalva községben a közelebbi napokban s mint értesülünk több kutyát öszszemart. A járási főszolgabiro a 40 napi zárlatot elrendelte.

— **A homoródszentmártoni nőegylet** osztörtöki fillérestélye mélto volt az eddigiekhez. Lukácsffy Juliska és Hegyi Péter szavallak, Györfy Istvan felolvasott. A estélyt Kis Mariska rendezte.

— **Vágtárgyalás.** A helybeli kir. törvényszék a farczádi bába néven ismert Sándor Róza sérelmére, Kefner Gyula csizmadia által mult év öszén elkövetett és decz. 5-én halált okozott sulyos testisértés bűngyőben tegnap tartotta meg a vágtárgyalást, melynek rendjén tobb tanu s fő-fő- Szó Ferenc dr derék fiatal ügyvéd eskü alatt bebizonyitotta Kefner bűnösségét, habár az végig makacsul tagadott. A kir. ügyész 10 évi fegyházat kért, mire a törvényszék — meghallgatva Pál Ernő dr. ügyv. ügyész és ügyészhelyettes beszédeit — Kefnert csakis két és fél évi fegyhára itélte; beleszámitva a vizsgálati fogságban már elöltött 3 hetet is. Vádlott védője által felebber, mert magát vétlenen szabadlaszottnak érezte. A királyi ügyész az enyhe büntetés felemeléséért szintén felebbezést jelentett. Végül Kefner Gyula azon kérésében döntött, hogy családi ügyeinek rendezése végett bizonyos időre hosszasa szabadon a törvényszék, mit azonban a vizsgálati fogságra adott okok indokából, a törvényszék megtagadott. A vádlott neje az itélet kihirdetése után hangos zokogásba tört ki és elájult.

— **Községi egyházi és iskolai hatóságok figyelmébe ajánljuk, hogy Persián János székelyudvarhelyi kereskedőnél mindenféle nagyságu nemzeti szinű és gyászlobogók a legolcsóbb árban megrendelhetők.**

Szabni és varrni egy hó lefolyása alatt 10 fértért bárki is megtanulhat kepzett varrónőtől. A tanitási időben — nuely e hó 22-én vesszi kezdetét — mindenki saját magának dolgozik. Czim lapunk kiadóhivatalában.

— **Teljesen jókarban lévő zongora** — helyszikre miatt — 160 frtért eladó. Értekezni a lap kiadóhivatalában lehet.

Közönség köréből.*

Miután én csak az el járó lapokat szoktam olvasni, csak most értesültem, hogy a »Hazánk« 35-ik számában valaki azt irta, hogy gr. Haller főispán ó méltósága egyszerű házamnál több polgárral és br. Orbán Ottóval »herem tokányozott« volna.

Az igazság érdekében kijelentem, hogy gr. főispán ur 1896. czen két izben magas látogatásával megtiszteltetve hajlékomat, de tokányozásról szó sem volt. Orbán Ottóval pedig nemhogy nálam barátkozott volna, de de tudom szerint ide jövetele első perczétől kezdve távol tartotta magától.

Hogy br. Orbán most az egész törvényhatósági bizottságot feljelentette, a miért őt galad támadásaért inditványomra megvetette, nincs okom felni, — különösen mióta a magas Curia a S hónapot a báron hagyta s igy alig fogunk ott találkozni.

Végül kijelentem, hogy gr. főispán ur látogatásai s leereszkedő modorát minden polgártársam teljes tisztelettel viszonozza, mivel meggyőződtünk arról, hogy ő méltósága következtében, tehat szerétő ragaszkodik a polgárokhoz s azokat nemcsak szereti és tiszteli, de meg is becsüli.

Sz.-Udvarhelyt, 1899. februar 14-en.

Szabó Ferencz.

* Ezen forvatban helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak, de a felelősség a beküldőt terheli. Szerk.

Szerkesztő üzenetek.

Truncus. Az érdekes közlemenyt jövő számunkban hozunk. Köszönet és üdvözlet!

Sz. F. urnak. Alsó-Simenfalva. Terjedelmes czikket — terhány miatt — jövő számunkban közöljük.

Nánjad. Jobb később, mint soha. A kitartó kiadelmet elöbb-utóbb siker koronázza. Szivesen üdvözöljük az uj olvasó-egyletet!

Beszéljünk kevesset szép. Köszönjetnek, mely a »Szöveg felé gravitál — jövő számunkban foglalkozunk.

B. D. urnak Margitta. A czikk nem közölhető.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca

HIVATALOS RÉSZ.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 3600—899 alispáni. Udvarhely város polgármestere és valamennyi községi előljáróságok. Azonali közhírré tétel végett értesítem, hogy az országos magyar gazdasági egyesület által f. évi február hó 25-én és 26-án rendezendő tenyész-állatvásár tartamára f. év február hó 21-től 28-ig a m. kir. államvasutak Budapest-keleti pályaudvar állomása ideiglenes marhaerkező állomásul engedélyeztetett. Sz.-Udvarhelyt, 1899. február hó 16-án. Alispán szabadságon: Gröl Lázár Ádám főjegyző.

Udvarhelymegye alispánja. Sz.: 3107—899 alisp. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi községi elöljáróságának. Azzal, hogy tétel végett értesítem, hogy kis-küküllő vármegyei Oláh-Solymos községe a sertésvész miatt elrendelt zárlat alól feloldatott. Sz.-Udvarhelyen, 1899. február 14 én Alispán szabadságon: Gröl Lázár Ádám főjegyző.

HIRDETÉSEK.

Még sohasem létezett!

100.000

koronát

lehet az Ujságíró-sorsjegyek utolsó huzásánál, mely *már holnapután*

kedden február 21-én fog okvetlenül

megtartatni,

egy koronával nyerni.

Fónyeremény 100.000 korona, 10.000 korona stb. stb.

Egy sorsjegy ára egy korona.

Sorsjegyek kaphatók: az összes bankokban, váltóházakban, dohánytőzsdékben és lapunk kiadóhivatalában.

BOR

tiszta természetes erdélyi és magyarországi termés, melyek vétel előtt **hivatalosan vegyelemezve** vannak, **csakis**

FERNENGEL GYULA

jóhírű pincéjében Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utcza) kapható a következő előnyös árakban:

Literenként 32 krtól 1 frt 40 krig; 10 literen felül 28 krtól 1 frt 20 krig. — Nagyban adó nélkül 56 literen felül hektoliterenként 24 frttól 46 frtig.

Részletes árjegyzék és minta ingyen és bérmentve.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hirneves háziszer ellentétét az 585 megpróbáltatásnak, mert már több mint 30 év óta megkínzatott, fájdalomcsillapitó bedörzsölésekkel alkalmazásba vétetett csaknai, tagszaggatásnál és meghalesekkel és az orvosok által bedörzsölésekre is minőig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban kiszedhetőn van: fórraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony" védjegy és Richter czégnyomás nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállítók, BUDAPEST.

Kapható Székely-Udvarhelyt Nagysolymosi Koncz Ármin gyógytárában.

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legdrágábbaké. Ára darabonként 3 frt. Jótállás mellett, míg a készlet tart. Hozzá ezüstös óralánczot 60 kr

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállítason kitüntetve, gyakorés nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrhetőségtől megmentve. Tartós és pénzt megtakarító. Darabja 3 frt. A penge *** csillagos acélból és a többi részei alpacaból vannak. Egy külön penge huszra 1 forint.

Megrendelhető:

Pollák Sándor főbizományosnál

BUDAPEST, V. ker., Kálmán-utcza 17.

Gyűjtőknek 5 darab után egy ingyen küldetik.

Valódi és természetes

BOROK

legolcsóbb árban, 22 krtól feljebb

csak a

Székely borkereskedés

székelyudvarhelyi raktárában

SZÖLLŐSI SAMUNÁL

kaphatók.

Szombatfalvi-utcza, szeszgyár melletti pinczék.

Kiadó üzlethelyiség

a katonai laktanya szomszédságában.

Értekezhetni **Csillag József** háztulajdonos urnál

Budapesti rend szerint!

Van szerencsém értesíteni a m. t. közönséget, hogy Székely-Udvarhelyt, a Kossuth-utczában levő **25 sz. házamban**

borbély- és fodrászüzletemet

fővárosi rendszabály szerint rendeztem be. Külön előfizetési szekrény áll rendelkezésre, melyben mindenkinek **hajkefét, fésűt, hajszkötőt, kendőt, arczporozót** stb. **ajándékképpen** tartok. Fótörekvésem a tisztaság levén, nem kíméltem semmi áldozatot, hogy igen tisztelt vendégeim a legpontosabb kiszolgálás mellett — mindenféle bőrbetegségek átszarmazhatásától megóvva legyenek. — Midőn a vidéken e ritkaság számba menő berendezkedésemet a m. t. közönség szives figyelmébe ajánlom, egyuttal nem mulaszthatom el, hogy mindazon ma yrabecsült vendégeimnek, kik eddig is szives látogatásaikkal szerencsésítettek — legmélyebb köszönetemet ne nyilvánitsam. Kérem, tartsanak meg továbbra is kegyes pártfogásukban.

Teljes tisztelettel

Mészáros Lajos,

borbély és fodrász.

Sz. 2709—99.

Pályázati hirdetmény.

A lemondás folytán üresedésbe jött tordátfalvi körjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Ezen körhöz 4 község: Tordátfalva, Martonos, Énlaka és Medesér tartozik.

Évi fizetés 400 frt s a költségvetésileg megállapitott irodai, irodatartási, utazási, szálláspénz és a magánmunkálatokért szabályrendeletileg megállapitott díjak.

A mennyiben a megválasztandó körjegyző anyakönyvvezetővé is kineveztetik, ezért külön 100 frt díjban részesül.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajják, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket **folyó évi februar hó 24-ik** napjáig hozzám adják be.

Székely-Keresztur, 1899. februar 8.

Gálffy Kálmán,
főszolgabiró.

Sz. 1743—99. szb.

Árverési hirdetmény.

Kápolnás-Oláhfalu község tulajdonát képező „Homoród" gőzfürdő folyó évi februar hó 20-án délelőtt 10 órakor Kápolnás-Oláhfalu községházánál megtartandó nyilvános árverésen 1899. évi junius hó 1-től 1901. évi szeptember hó 1-éig, esetleg további 3 évre haszonbérbe fog adatni.

Évi haszonbéri összeg kikiáltási ára 3800 frt.

Az árverezés szóval vagy irásbeli ajánlattal is történhetik, azonban köteles árverező fél a kikiáltási ár 10 százalékat bánatpenzül alólirott főszolgabíró kezéhez letenni, vagy irásbeli ajánlathoz mellékelni s szóval vagy irásban kijelentení, hogy az árverezési feltételeket ismeri s azokat kötelezőleg elfogadja.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A részletes feltételek alólirott főszolgabirónál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Székely-Udvarhelyt, 1899. január 28.

Dr Demeter Lőrinczi,
főszolgabiró.

Sz. 1900—1899. szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye Székely-Keresztur járásba bekebelezett **etédi** körorvosi állás lemondásfolytán megüresedvén, ennek választás utjánleendő betöltésére pályázatot hirdetek.

Ezen állással a községek pénztárából évnegyedenkénti részletekben 500 frt fizetés, 150 frtnyi átalány javadalmazása van egybekötve, azonkivül magánfelek gyógykezelése alkalmával minden vényirásért a kororvos háztól 30 krt, házonkivül 40 kr látogatási díj, a lakhelyen kivüli községekben pedig 1 frt 50 kr illeti meg. Éjjel annak kétszeresét szedheti és e mellett természetben fuvart vagy kilométerenként 15 krt követelhet.

Ezért tartozik az 1876. XIV. t.-cz. és a szabályrendeletben előirt teendőket végezni.

Pályázni kivánók felhivatnak, hogy folyamodványaikat az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §-a értelmében felszerelve **1899. februar végéig** annál inkább alólirthoz adják be, mert később érkezett kérések figyelembe vételeti nem fognak.

A választás Eléd község házánál 1899. márczius hó 3-án d. e. 9 órakor fog megtartatni.

Székely-Keresztur, 1899. január 28-án.

Gálffy Kálmán,
főszolgabiró.

Mindenütt ismeretik a híres

MACHLED-féle

kecskeméti arckenőcsöt,

mely rövid használatban minden más szepitő, mint: **ráncz, tot, kiütéshelyet, pörsenéseket és szeplőket. Kelemetlen hátrányok kizárva.** Ezen szepitő **az egyedüli szepitő, ilyen szépen szőke szinű szert tőle, a naphatottsétól megóvja.** Kitűnő hatása **máz szépitő az szőke szőke** bőrére megkedvelje. Hatása **kecskeméti szépitő** az szépitő, hogy ott